

सिखनात साकाम - SPE - VII

संताल परगनारेन आदिबासीकोवाक् सोमाजिया आर
राजआरी तेयाक् आयदारी हामेटजोड होरारे

बिस्तेय :

गोटा धारती कामियाकोवाक् जापाखाक् - 107
(*International Labour Conference No. 107*)

Papasnaoic :

All India Santal Welfare and Cultural Society (AISWACS)
Bohok Apis : 40/11, DDA Flats, Sarojini Nagar, New Delhi - 110 023
Phone : (011) - 467 7827; Fax: (011)-467 9954

Dar Apis : Dudhahi, Bhagalpur Road, P.O. & Dist. Dumka (S. P.)
JHARKHAND-814 101, Phone : (06434)-24859

ALL INDIA Santal Welfare and Cultural Society (Regd.)

(An Indigenous Tribal Organisation in the Service of the Tribals)

Adm. and Project Office: 40/11, DDA Flats, Sarojini Nagar,
New Delhi - 23, INDIA, Ph.: +91-11-4677827, Fax: 4679954

Ref. No. AISWACS/ IND/

Dated

संताल सोमाजरे दुलाडीया बोरहा/मिसेराका,

जोहार !

आबोवाक् अपनासक् होक आर आयदारी बाडायजोड दो सोमाजीया आर राज आरी तेयाक् दाडे हामेटजोड रेयाक् पाहिल ताडामकाना । आबो आदिवासीको लागिन् आबोवाक् सांघिधानरे मेनाक् होक आर आयदारी बाबोत दो बाईसी खोन सारसादलेवाकान सिखनात साकाम SPE - I, SPE - IV आर SPE - Vकोरा साफले ओलाकाना । नोवा छाडा आबो आदिवासीको लागिन् दो जाजातियारी तारीरे (International level) खोन हों मित् बार होक आर आयदारीबोन एम ओचोवाकाना । नोवाको मुदरे गोटा धारती कामियाकोवाक् जापरवाक् रेयाक् जापरवाक् No. 107 (convention No. 107 of International Labour Conference), (U. N. Declaration of Human Rights)को दो मारोत सरकार होंय आंगोचाकाना । मेनखान गोटा धारती कामियाकोवाक् जापरवाक् रेयाक् जापरवाक् No. 169, U. N. Declaration of Indigenous Peoples Rights नोवाकिन दो नित हों आबोवाक् सरकार आउरीये आंगोचा ।

नोवा दो आडीगे खाटीगेया जे आबो दो नोवाको होक आर आयदारी बेगोर बाडायले आबोवाक् सोमाजीया आर राजआरी तेयाक् दाडे दो तिस छें ओहोबोन हामेटकेया । नाहाक् जुगरे आबोवाक् सोमाजरे बोनोदोल आगुय रेयाक् लाडायरे नोवा हों आबोवाक् कापी-तारवाडे बाररणे । नोवाको ओडे-ओडपात् बाबोन चेत लेखान चेत लेखान आर नोवा होक आर आयदारी बाबोत आबो तालारे गहिर आवधान (Critical Awareness) बाड हेरलेना खान आबोवाक् सोमाजीया बोनोदोल (Social Transformation) रेयाक् कुकम्पु दो ऐकेन कुकमूगे ताहेना । ओना ईयाते आबो जोतो होड टेन नोवा नेहोर ताहेयेना जेमोन नोवाको होक आर आयदारी बाबोत जोतोको ओडे-ओडपात्बोन बाडाय आर बो बाडाय ओचोको; चेदोक्जे नोवाकानगेया सोमाजीया लाडावना (Social Movement) आगुय रेयाक् एतोहोप् ओने ओकादो आबोवाक् जोस मेताकमे सोमाजीया बोनोदोल आगुय लागिन् गोडो दाडेयाबोन ।

बाईसी सेच् खोन पासनावक्कान जोतो सिखनात साकामको दो अंग्रेजी से हिन्दी खोन तोरजोमाधकाना; नोवा तोरजोमारे मित् बार आपा-बाडिया मेनाक् खान बाईसी टेन लाय जाहिर लागिन् जोतोको टेन नेहोर दोहोक्काना । आबो होड-होपोनको टेन अपनासक् गो-पारसीसे अपनासक् होक आर आयदारी बाडाय ओचोको आर आबोको तालारे गहिर आवधान आगुय रेयाक् बाईसी सेच् खोन नोवा दो मित् माहिर बुरुमुट्टने ।

जोहार सेलेत्,

इम दो

(डॉ. सी. माजी)
AISWACS पारमिक

गोटा धारती कामियाकोवाक् जापरवाक्

(International Labour Conference)

जापरवाक् (convention) No. 107

दिसोम रेयाक् ओत खोन जानामाकान जात एटाक् आदिबासी
आर आधा आदिबासीकोवाक् राजोटोक् आर रुखयाक् बाबोत जापरवाक्

हाटिज -I

साधारोन गोटा टीक आरी

(General Policy)

डार हाटिज -1

1. (a) नोवा जापरवाक् दो मिमित् साधीन दिसोमरेन आदिबासी शसीयाको लागिन् काना, ओमे ओकोयाक् दारजा दो आक्के आपनाराक् हेक् डिजुक्कान आरी-चाली लेकाते चालाथ ओचोक्कान.
(b) मिमित् साधीन दिसोमरेन आदिबासी से आधा आदिबासी शसीयाको ओने ओकोय दो दिसोम रेयाक् ओत खोन जानामाकान जातको लेखाक्कान.
2. नोवा जापरवाक् आधा आदिबारी मेनते दो मित् थोक गुटको से होड कोको बुजहाउ ओचोक् काना, ओने ओकोयाक् दो आदिबासी ओनोपोरोम थोवाक् होरे मेनाक् आर जातियारी मुठ्ठे बाको रानाजोटोकान.
3. नोवा डार हाटिज रेयाक् पीनडहा (Paragraph) 1आर 2 रे गुमाकान दिसोम रेयाक् ओत खोन जानामाकान जात, आदिबासी आर आधा आदिबासीकोवाक् लेखा-नोवा काथा दो सेओगोक्कान होडकोवाक् लेखा मेनते पाउहाक्क आर बुजहाउक्काना.

डार हाटिज -2

1. मिमित् दिसोमरेन आदिबासी से आधा आदिबासीकोवाक् जोथात रुखयक् रेयाक् बोनदोबोस लागिन् दो ओना दिसोमरेन सरकाराक् दायीक कामीकाना.
2. ओनकोवाक् दायक्क कामीकोरे दो नोवाको सेलेदोक् लेक काना:
(a) दिसोम रेयाक् आन होतेते ओक्को सुबिता आर होक दो एटाक् जात कोको अगेत्, ओनाको दो बाराबारीगे ओनो हों आम ओचोक्को.
(b) आदिबासीकोवाक् सेमज, काउडी आरी आर लेगचार लाहान्ति ओचोय सयले जीतेदोक् रेयाक् दारजा राकाप् ओचोय ताको.
(c) घेतान नेलोक् लेका मित् ओचोयेक्को जोतो सापाक्को दो ओचोक्काने जातीयरी निदुन से रानाजोटोक् लागिन् चलाबोरेन वेनाद.
3. जोतो कामीको रेयाक् आसोल जोस दो होयोक् जारुड काना जेमोन मिमित् होडाक् माहात्ते उसकुर ओचोय आर लेकमानतेत् आर आक्युर गुण दो लाहान्ति ओचोक्.
4. जातीयारी गुटरे निदोक् लागिन् आदिबासीको दो जोबोर जासती रानाजोट ओचोको पोनथा दो बाटील होयोक्का.

डार हाटिज -3

1. आदिबासीकोवाक् सेमज, काउडीआरी आर लेगचार हालोत खातीरते आकोवाक् दिसोम रेयाक् आन होतेते आगोक्कान सुबिता खोनको पासुडोक् खान, ओनकोवाक् हेक् डिजुक्कान आरी-चाली, होडको सेमपोतीको आर ओनकोवाक् खाटावको दो रुखीयाक्ताको लागिन् विसेस बोनदोबोस होयोक् जारुडा.
2. तान्थी जारुडा जेमोन रुखीया रेशाक् ओकाको विसेस बोनदोबोस दो:
(a) जुदा दिसोम बेगारोक् रेयाक् रापाप् मेनते आल्के सीरजावाक्.

- (b) रूखीथाय लागित् बिसेरा बेगदोवास दो जारुड होयलेन खान चालाय ईदीक्आ.
3. नौघको बिसेस बोनदोबोस खातिरले दिसोमरेन होइकोवाक् साधारोन होक दो बेगोर बाछव बेगारोक्ते आदिवासीको नाम लेक कानाको.

डार हाटिज -4

आदिवासीकोवाक् रानाजोटोक् बाबोत नोवा चारवाक् रैयाक् गोटावाक्को फजजाय जोखेच्:

- (a) ओनकोवाक् लैगचार आर धोरम रैयाक् काथाको दो दिसाय जारुडकाना जेगोन आले कौडयो ओचोक् आर सोमाजीया से काउडी आरी रैयाक् फेराव हिजुकुरे गिमित होडाक् से सोमाजीय से गुट रैयाक् मुस्किलाक्को दो तानखी जारुडकाना.
- (b) जौहँनाक् घेकालेरे, आदिवासीकोवाक् लैगचार आर आरी-चालीको दो मारखु मारावक् रैयाक् बोतोर बेनाक्आ, उनरे ओनको ओकाको खोजकान, ओन आउरी बोनदोबोसको हाविच बाड घेकाय होयोक्आ.
- (c) जीवेदोक् रैयाक् नौवाँ हालोत सँगै हेवा ओचोको लागित् आदिवासीको दो ओकालेकाको हेवा आकान ओनकानाक् बाताबोरनमे बेनावाको जारुडकाना.

डार हाटिज -5

नोवा चारवाक् रैयाक् गोटा लेकाते सरकारको दो आदिवासीकोवाक् रूखीथा आर रानाजोट होय ओचोय लागित्:

- (a) आदिवासीकोवाक् गोडो-गोमोडो आर सेलेदोक्को अरोजाकोवा.
- (b) ओनकोवाक् उदगाव दो पुरा-पुरी लाहान्ति ओचोय लागित् जोतो लेकान सुबिताको एमाकोवा.
- (c) लाहान्ति लागित् जोतो लेकान उदगावना एमाको सेलेत् साधीनते लाहा चालाक् आर बाछव आकवान आरी-चाली आर लैग-आचार तेंगो केटेज से ओनारे सेलेदोक् रैयाक् आत एमाको जारुडा.

डार हाटिज -6

आदिवासीको तहँनकान जोतो टोवा बाखश काउडी-आरी लाहान्ति लागित् ओका कामी कासनी बेनावक्, ओनारे ओनकोवाक्, जीवेदोक् हालोत, कामीको आर ओलोक्-फाउहावक् रैयाक् वारजा राकम् ओचोय रैयाक् काथा दो जोतोखोन माराडाइरे दोहोय होयोक्आ. ओना टोहा रैयाक् काउडी-आरी लाहान्ति ओचोय लागित् बिसेस कामी कासनी बेनाथ जारुडा जेमोन लाहान्ति दो उरुकुर ओचोक्.

डार हाटिज -7

1. आदिवासीकोवाक् होक आर कामीको पछनाव लागित् दो ओनकोवाक् हेच् हिजुकुकान आन आधारतेगे होयोक् जारुडकाना.
2. जातीयारी विचार बेबोस्था (National Legal System) सँगै से जातीयारी मीदुन कामी कासनी सँगै बाड जुरीकुकान खान आदिवासीको दो आको आपनराक् सोमजरे हेच् हिजुकुकान विचार बेबोस्थाने पाञ्जा ओचोवाको लेकवाना.
3. नोवा डार हाटिज रैयाक् घेतान पीनडहाकीनरे ओलेन काथाको होय पुराड ओचोय खातिरते आदिवासीको दो दिसोमरेन जोतो नगरीक लागित् एनोगोक्कान होक नाम खोन बाको पासुड ओचोक्आ.

डार हाटिज -8

जातीयारी सोमाज आर जातीयारी विचार बेबोस्था रैयाक् काथा दिसाकाते:

- (a) आदिवासीकोवाक् घाटको सेलेत् दो तीनाक् होय वाडेयाक् अकोयाक् हेच् हिजुकुकान धारा लेका तेगे फाण्डावक्आ.
- (b) सोमाज डानटाव रैयाक् नोवा धारा दो जुदी जोजावक् लेका बाड आटवरोक् खान, आसोकायते साजाय एगोक् बाबोतर, एनडेखान्त एकतीथारीयानको से कोट को दो आकोवाक् हुदिसते जोथात बेन्चोयोसको हाताव वाडेयाक्आ.

डार हाटिज -9

मित् होड दो जौहँनाक् खातीरते आचुआक् खेमज रैयाक् कामी खोन आचेंगे दो बारोनमेया से बाड गनोक्आ आर ओनका लेका आन लेकाते साजाय जामोक्आ. एकेन मित् बार घोटनाको लागित् ओना दो होय वाडेयाक्आ, ओन ओकाको दो जोतो दिसोम होड लागित् आन होतेते उदुकु टीकाकान.

डार हाटिज -10

1. आकरोट खोन बाजचावक् लागित् नीयोकको दो जाथत लेकाते बाड बेवहारोक् काना ओना खोन आदिबासीको दो बाजचावक् रेवाक् होक मेनाक् ताकोक् आर आकोवाक् भूल होकको रेवाक् रुखीया जम लागित् आन रेवाक् होरको हाताय थाडेयाक्आ.
2. साधारोन आन होतेते आदिबासीको साजाथ एमको जोखेन दो गेजेल होयोक्आ जेमोन ओना होतेते आकोवाक् धारा रेवाक् लाहान्ति दो होयोक्.
3. हाजोत ओडाकरे दोहोकाते साजाथ एमको खोन थोरोड आपनार ताहेन जायगारे ताहेकते जेमोन साजाथको जाम, ओनागे बाडतीकारते गेजेल होयोक्आ.

हाटिज -II (Part-II)

जुमी-जायगा (Land)

डार हाटिज -11

आदिबासीकोवाक् जुमी-जायगा चेतानरे ओका आयदारी दो ओनकोवाक् हेच् हिजुककान धारा लेकाते मेनाक् अम्भु, बाड दो एसकरतेयाक् आर बाड दो जोतो होड मित्वाते रेवाक्, नोधा आयदारी दो आन लेकाते अगोचोक् जारुडा.

डार हाटिज -12

1. जातीयारी रुखीया योन्दोबोस खासीरते से जातीथारी काउडी आरी रेवाक् लाहान्ति खातीरते से आदिबासीकोवाक् होडनो हालोत खातीरते जातीयारी आन-आरी गाजजाथ छडा, आदिबासीको दो आकोको ताहेनकान टोटा खेन ओकालेकाते हो चको ओचोक् आचोक्आ.
2. जूदी आदिबासीको दो ओकोको ताहेनकान टोटा खोन ओचोक्कोगे होयोक्आ, एनडेखान ओनको दो जेमोन पाहिलको ताहेकान लेका जायगागे दोदोलेतेको जाम, ओने ओकारे आकोवाक् जारुडाक्को दो जोतको जाम आर तायगे वाराम लाहान्तिक् रेवाक् आय-उपायको ताहेन. नोधाको दोदोलेते ओकारे नूकरी-चाकरी एमाको रेवाक् से टाका-पेयसा एमाको रेवाक् आत ताहेनकाना, ओनडे दो ओनको लेकागे जोथात उपायतेको एमाकोमा.
3. ओकोय आदिबासीको दो ओचोक् ओचोवाकान खातीरतेको लोकसान आकान, ओनको दो पुरा पुरी गोडो सोहोतको जामा.

डार हाटिज -13

1. आदिबासीको दो ओका धाराते जुमी-जायगा चेतानरे आयदारीको जामाकादा आर ओकोवाक् धारा लेकातेको उरीच् डीकआकादा, ओना धारा आर उपायको दो जेमोन जातीयारी आन-आरी तारीरे मनोत ओचोक्, जेमोन आदिबासीको दो आकोवाक् जारुडाक्को ओना खोनको अन्टायक्तेको कुसीक् आर ओनकोवाक् सोभाजीया-काउडीआरी लाहान्तिरे जाहेन आकोट आलो जानाभोक्.
2. धिन-आदिबासीको, ओकोयको ओना टोठारे मेनाक्को, ओनको रुखीयाको लागित् आर आकोको वेवहारेतकान जुमी-जायगा रेवाक् आयदारी जम लागित् से आदिबासीकोवाक् आरी-धाली, लेग-आचार बुज्जाउताको लागित् आर ओना रेवाक् सुबिताको दो जेमोन ओनको होको हाताय दाडेयाक्, ओना लागित् आय-उपाय दो आन होतेसे होयोक्मा.

डार हाटिज -14

जातीयारी कामी-डोरा हातावकरे, दिसोमरेन एटाक् थोकरेन होडको लागित् हुदिसोक् लेकगे, आदिबासीको लागित् हो हुदिसोक्ना, जेमोन:

- (a) आदिबासीकोवाक् दो नीट डीक ताहेन जाथगा बाड ताहेन ताको खान से ओनकोवाक् लेखा बाडतीक् रेवाक् जाहेन आस बाड अलोक् खान, एनडेखान ओनकोवाक् दो जेमोन आरहो बाडती जुमी जायगा होयोक्ताको.

- (b) आदिवासी को लामेट आकवान जुमी-जगण रेयाक् ताहान्ति होय ओखेय लागिन्त जोतो लेकान जारुडोक् सापकको दोको जगण.

हाटिज - III

नूकरीरे बाहाल आर ओना रेयाक् नियोकको (Recruitment and conditions of Employment)

डार हाटिज -15

1. आन होतेते दिसोमरेन जोतो कामीयाको लागिन्त कामी रेयाक् रुखीया दो आडगो धकाना, ओनाते मिमित् आदिवासी कामीया दोको खाटी उतारोक् थडमा ओनरगे दो नूकरी आमा आर ओना रेयाक् नियोकको सेलेत् रुखीयाको जामाकावा मेनते, एनतेत् आदिवासीको दो ओना रुखीया नाम हालोतरे दो थानूकोवा.
2. आदिवासी आर बे-आदिवासी कामीयाको ताला रेयाक् जोतो लेकान आपाबडवा दो तीनाक् होय वाडेयाक् चाबाय होयोक्आ, आस्तेकायते नोवाको थोतते:
 - (a) नूकरीरे आदेरको जोखेच, थारुड कामीयाको आदेरको जोखेच हें.
 - (b) मित् लेकानाक् कामी लागिन्त मित् लेकागे दारमाहा एमोक्रे.
 - (c) कामीयाको लागिन्त शन-मुरगन रेयाक् सोमाजीया गोखो रेयाक्, नूकरी खातीरते होडगो हाटिज ओवगजुधालेनरे गोडो जाम रेयाक्, कोल-कारखाना टोडरे मोज लव-भाव जाम रेयाक् आर तहेंन ओडाक् जाम रेयाक् बोन्दोबोस होयोक्रे.
 - (d) मालीकको सोंगे कामीयाकोवाक् मित्तेयाक् एकराडना होयोक् रेयाक् होक जामरे आर बाईसी से बानाथाय बेनाय रेयाक् होक जामरे.

हाटिज -IV

रोजगार कामी चेचेत् आखडा, ती-कामीको आर आतो डीहात रेयाक् कारखानाको (Vocational Training, Handicrafts and Rural Development)

डार हाटिज -16

1. दिसोमरेन एटाक्को दो चेत् लेका रोजगार लागिन्त कामी चेचेत् आखडरे आतको जभेथा, ओनागे आदिवासीको हें ओनाको आखडरे आत जाम जारुडताकोवा.

डार हाटिज -17

1. दिसोमरेन जोतो होड लागिन्त रोजगार कामी चेचेत् आखडा रेयाक् कामी होरा लेकाते आदिवासीको दो पोरहो शको जामलेखान शरकार दो आदिवासीको लागिन्त दिसेस चेचेत् आखडा रेयाक् बोन्दोबोसा.
2. नोवा दिसेस चेचेत् आखडा रेयाक् बोन्दोबोस जोखेन जेजेल होयोक्आ जेमोन आदिवासीकोवाक् कामीह रेयाक् पोरहो होयोक्. जेलेका ओनकोवाक् काउडीआरी हालोत आरीबानधी तुलुच लगधर लाहान्ति होयोक्, एमानतेयाक्. ओनको दो ओकाको विरीत कामीको सापआकवान, ओनारे जेमोन आरहेंको गारुड वाडेयाक् ओनकान चेचेत् आरुने एमरगे होयोक्आ.
3. आदिवासीको लागिन्त दिसेस चेचेत् आखडा दो ओनकोवाक् लेगचार लाहान्ति जारुडोक् ईयाते बोन्दोबोस होयोक्आ आर ओना लागिन्त चेचेत् कामी हारनी, ओकादो एटाक्को लागिन्त बेनायआकान, ओना दो सुधाशुकाते बेनाय होयोक्आ.

डार हाटिज -18

1. आदिवासीको दो, आकोको कामीकान ती-कामीकानको आर आतो रेयाक् कारखानाको, ओनाको चेतानरेगे याडती मोनेवाक् लागिन्त उदगचको जारुड, एन्ते ओनाको चेतानरेगे ओनकोवाक् काउडी आरी लाहान्ति दो टोडाकावा,

ओन ओनाते ओनको दो आकोवाक् ताहेन ताफाहेन रेयाक् दारजाको रकम् ओचो धाडेयाक् आर नाहाक् रेव्वाक् उपजाउ आर कीरिञ्ज-अखरीञ्ज धारा सांगको लडाउन पानते धाडेयाक्आ.

हाटिञ -V

सोमाजिया रूखया आर होडमो हालोत (Social Security and Health)

डार हाटिञ -19

सोमाजिया रूखीया लागिन् ओका बोन्दोबोस मेनाक् ओना दो नोवाको लागिन् हें बेवहारोकृमा:

- (a) दारमाहाको जामेत् मिमित् आदिबासी कामीयाको लागिन्,
- (b) एटाक् आदिबासी कामीयाको.

डार हाटिञ -20

1. सरकार दो आदिबासीकोवाक् होडमो हालोत मोज ताहेन रेयाक् पुरा पुरी बोन्दोबोस लागिन् दायीके गोगमा.
2. होडमो हालोत मोज ताहेन लागिन् ओकाको बानाधाव दो बोन्दोबोस रेयाक्को उपायेत्कान, ओनको दो जेमोन आदिबासीकोवाक् जुदा जुदा नाखा रेयाक् हालोत अरीबानधी सेलेत्को बोन्दोबोसगा. जेतेका सोमाज, काउडीआरी आर लेगचार रेयाक् लाहान्ति ओचोय सेलेत्.
3. नोखाको बोन्दोबोस लाहान्ति ओचोय लागिन् दो लहा खोन ताहे हेक्अकान जोते होड लागिन् सोमाज, काउडीआरी, लेगचार लाहान्ति बोन्दोबोस सांव लडाउन पानतेकृमा.

हाटिञ -VI

ओलोक-पाडहावक् आर जोगाजोग रेयाक् सापाप्को (Educations and Means of Communications)

डार हाटिञ -22

1. आदिबासीको दो जेमोन सोमाज, काउडीआरी आर लेगचार सेचते जातीयारी सोमाज तुलुक्को रानाजोट धाडेयाक्, ओना लागिन् ओलोक-पाडहावक् चेत् ओधोको रेयाक् कामी-कासनी आर धाराको दो बेनाव जारुडा.
2. मानवाको बाबोतको खानदरोदेत्कान सरकाराक् दोपतोर (Ethnological Dept.) होतेतेगे नोकनाक् कामी कासनीको दो मुतानोक लेककाना.

डार हाटिञ -23

1. आदिबासी गीदराको दो जेमोन आकोवाक् गो-पारसीते ओलोक-पाडहावक्को चेद, ओकारे नोवा बोन्दोबोस बाड होय धाडेयाक्, ओनडे दो ओकटाक् पारसी सगे आदिबासीको दो अडी खलतीको हेडागेसाकृगेरा, ओना पारसीते ओलोक-पाडहावक् जेमोनको चेद.
2. आदिबासीकोवाक् गो पारसी खोन से ओका पारसीते ओलोक-पाडहावक्को सेत्सेत्कान ओना पारसी खोन जेमोन अडी अलगते जातीयारी पारसीको चेत् धाडेयाक् ओना लागिन् आय-उपाय होयोक्आ.
3. गो-पारसी से ओलोक-पाडहावक्को सेत्सेत्कान पारसी जीवेत् दोहोय लागिन् तीनाक् होय धाडेयाक् दो कुरुमुट्टय जारुडा.

डार हाटिञ -24

साधारोन आकिल शिदथा आर गाखूडोक विदया दो आदिबासी गीदराको चेत्आको होयोक्आ मेनते ओलोक-पाडहावक् रेयाक् जेस दो जेमोन ताहेन. जेमोन ओनको गीदरा दो जातीयारी सोमाज सांवते रानजोटोक लागिन् गोडोको जाम.

डार हाटिज -25

आदिवासीको बाबत बाङ्ग साफ्नावक हुदिसजोडाककी दो जेमोन ओचोगेक, ओनकान चेचेत्आकगे ओल्लोक-पाङ्गहावक चेत् जोङ सापापरे दो दोहोथ जाळ्हा, आसोकायते बे-आदिवासी गीदरकके लागिन् से ओकोयको जात दो आदिवासीको टेन ओडी सोरोसको ताहेंकान, ओनको लागिन्.

डार हाटिज -26

1. आदिवासीको दो जेमोन कामी लागिन् आर सोमाज भालाई लागिन् आकोवाक होक आर दायीकको बुजहाउ दाडेयाक, ओना लागिन् सरकार दो जोथात बोन्दोबोस जाळ्हाताया.
2. जुदी जाळ्हा वाङ्गवलेन खान ओना लागिन् दो ओल्लोकके तोरजोमकते से आदिवासीकोवाक पारसीते पोश्चार पारनाथ रेयाक बोन्दोबोस होयोक् जाळ्हा.

हाटिज -VII

चालाव-बाकनाव (Administration)

डार हाटिज -27

1. नोवा जापारवाकरे रोड राकापुआकान कामीको पुराउ रेयाक दायीक दो सरकार हाताव होयोक्ताय्य जेमोन चालाव बाकनाव गांवताको होतेते कामी कासनीको दो लाहा चालाक.
2. नोवाको कामी-कासनीरे दो ताहेंना:
 - (a) गेटा चरीच्, सोम्बोथ दोहोथ आर आदिवासीकोवाक सोमज, काउडीआरी आर लेगचार लाहान्ति लागिन् जाथात सापापको रेयाक बोन्दोबोस.
 - (b) आन बाबत से एटाक आरीको बाबत हुदावाभाको टेन आरोज.
 - (c) नोवाको आय-उपाय से कामीको चेतानरे आरीदानधी.

हाटिज -VIII

साधारोन आतको (General Provisions)

डार हाटिज -28

नोवा जापारवाकरे रोड राकापुआकको पुराउ लागिन् ओकाको आय-उपाय होयोक् ओना रेयाक डोर डारको दो जेमोन आलाग होयोक् आर दिसोभ रेयाक देनाव ठीककान हालत दो जेमोन मान्नेत ओचोक् ओना दो काजाकते अंगेल होयोक्आ.

डार हाटिज -29

नोवा जापारवाक होतेते रोड राकापुआकान आतको आम लागिन् कुलमुद्दय जोखेन अंगेल होयोक्आ जेमोन आदिवासीको दो एटाक जापारवाक आर गोकुआकको होतेतेको एम ओचोवकान सुबिताकी दो आलो नोसटोक्ताको.

डार हाटिज -30

नोवा जापारवाकरे नेम्बोर होयोक् बाखरा ओ चाङ्गहावक लागिन् दो गेटा धारती कामीयाकोवाक दोक्षोर (International Labour Office) टेन Director General टेन आरन्दास कोकोल होयोक्आ.

डार हाटिज -31

1. नोवा जापरवाक् दो गोटा धरती कामीयाकोवाक् बानाघावरेन मेम्बोरको लागित्थे आसोकायते पानजाक्आ ओने ओकोय दो *Director General* टेन मेम्बोर मेनतेको ओल चाडहाव ओचोवाकाना.
2. *Director General* टेन वारथा रासीयाकीन ओल चाडहावलेन खान आर गेलबार चाँदी पारोमलेन खानमे नोवा दो कामीये एहोप् दाडेयाक्आ.
3. इना तायोम जाँहोँय रासीयागे आच्आक् जुतूग दो *Director General* टेने ओल चाडहाव ओचो लेखान ओना दिन तायोम गेलबार चाँदी पारोमलेन खान जापरवाक् दो कामीये एहोप् दाडेयाक्आ.

डार हाटिज -32

1. मित्तेन रासीया दो सनालेखान नोवा जापरवाक् कामीये एहोपुआकात् खोन गेल बोछोर तायोम, रासीया खाने ओचोक् दाडेयाक्आ. तोबे ओचोगोक् लागित् मित्तेन आरदास दो *Director General* टेन ओल चाडहाव ओचोय होशोक्ताया. ओचोगोक् आरदास दो ओल चाडहावेन तायोम मित् बोछोर आउरी पुराउक् हाबिच् दो चेत कामी हों बाड होयोक्आ.
2. नोवा ताहा रेयाक् भिनडहारे ओल आकान लेका जुदी मित्तेन रासीया दो गेल बोछोर भीतरते ओचोगोक् आरदास बाय ओल ओचो लेनखान, एनडेखान चनी दो क्षरकान गेल बोछोर हाबिच् रासीया लेका तहेंन होशोक्ताया.

डार हाटिज -33

जाँहोँय रासीयागेको ओल चाडहाव ओचोक्कान, ओना दो गोटा धरती कामीयाकोवाक् दोसोररेन *Director General* होतेते जोतो रासीयाकोको बाडाय ओचोक्आ.

डार हाटिज -34

मित्आकान जातकोवाक् बानाधाव (UNO) रेयाक् आन (Charter) 102 लेकाने गोटा धरती कामीयाकोवाक् दोसोररेन *Director General* दो जोतो ओल चाडहावक् रासीयाकोवाक् से ओचोगोक् रासीयाकोवाक् खोबोर दो मित्आकान जातकोवाक् बानाधाव (UNO) रेन *Secretary General* आसोकायतेये बाडाय ओचोक्आ.

डार हाटिज -35

ओकते सेटेरलेन खान गोष्टी धरती कामीयाकोवाक् बानाधावरेन चालाइ-बाकनावको दो साधारन दुपुडुप् होयोक् जोखेच् बानाधाव रेयाक् कामीको बायोत मित्तेन रिपोर्टको सामाडा, गालमारावक् विसोयको सामाडा आर जाँहोँनाक् सुधराउ रेयाक् खान, ओना होको सामाडा.

डार हाटिज -36

1. साधारन दुपुडुप् दो जापरवाक् रेयाक् सुधराउ होय ओचोय लागित् नोवाको आसोकायतेये मेला:
 - (a) नाँवोँ सुधराउवाक् जापरवाक्करेन मित्तेन रासीया दो डार हाटिज - 32 रेन ओलाकान आरी तहेंन तुलुच् हों ओचोक् ओचोवकान जापरवाक्करेन थोडा दायीक दो कानगेयाय.
 - (b) नाँवोँ सुधराउवाक् जापरवाक् दो कामीये एहोप् लेखान जोतो रासीयागे मारे जापरवाक् खोन ओचोगोक् आरदास दोको एम दाडेयाक्आ.
2. मारे जापरवाक्करेन रासीयाकोवाक् बाड पुराउवाकान कामी दो नाँवोँ जापरवाक्करेन रासीया बाको बाको येनाकानरे हों होयोक् तकोगेया.

डार हाटिज -37

इभराजी आर प्रेन्न धरतीते तोरजोमावाक् जापरवाक् पुथी दो मित्ते आयदरीयनाक् काना.